

Van het bestuur

Het werven van een nieuw, voltallig bestuur bleek een lastig te nemen kaap. De belangstelling hiervoor was minimaal. Was het de angst voor veel 'bureaucratische' rompslomp of zag men op tegen vervanging van bijvoorbeeld Peter Hoppenbrouwers met zijn geweldige lange ervaring en breed netwerk? Nieuwkomers Arie van Dijk, Jeroen Veeken en ik hebben samen met Jos Oostveen en Jan Hartog de handschoen opgepakt. Hiermee is de continuïteit voorlopig gegarandeerd.

Als nieuw bestuur zijn we er echter van overtuigd dat de werkelijke kracht van de vereniging in de actieve leden zit en gelukkig hebben we er daar heel wat van. Excursies, tellingen, de Mourik, lezingen, cursussen en dat soort zaken, dát is de Vogelwerkgroep. En die zaken draaien op actieve leden en niet zo zeer op het bestuur.

Met vertrouwen zien we als bestuur de samenwerking met de leden tegemoet. We hebben geen hemelbestormende plannen, maar zullen ons maximaal inspannen om er als bestuur te zijn als dit nodig is. Daar kunnen jullie ons op aanspreken.

De vereniging staat er dit jaar dus niet zo droog bij als de natuur.

We wensen alle leden een leuke tweede helft van 2011 toe.

Namens het bestuur,
Sjak Gielen

Sluitingsdatum kopij volgende Mourik: 15 nov. 2011

Nieuwe leden

Yvonne Bloemena uit Ubbergen
Roelof ten Doesschate uit Groesbeek
Benny van Iersel uit Nijmegen oost
Moniek Lenders uit Nijmegen Hazenkamp
Gert en Gerrie Verrijdt uit Afferden Lb
Han Verschueren uit Nijmegen Altrade
Floris van der Gulden uit Berg en Dal

Sinds 2009 verblijven regelmatig één en later twee Slechtvalken op en rond de ongeveer 80 meter hoge betonnen schoorsteenpijp bij de B-faculteit van de Radboud Universiteit in Heijendaal. De eerste recente waarneming – er is één oude waarneming bekend uit juni 1996 - stamt uit maart 2008 toen Marijn Nijssen, die daar werkzaam is, een exemplaar zag op een van de plateaus van de trap langs de pijp. Die winter werd nog enkele keren een Slechtvalk gezien. Vanaf januari tot begin maart 2009 werd weer onregelmatig een vogel gezien op dezelfde plek. Vanaf november 2009 hield zich met enige regelmaat een Slechtvalk op rond de pijp. John van Betteray zag op 5 maart 2010 voor het eerst twee exemplaren. Omdat toen inmiddels een extra contingent vogelaars op deze locatie was gaan werken (SOVON), werden de Slechtvalken nauwlettend in de gaten gehouden.

Vanaf die tijd werden vrijwel onafgebroken, dus ook in de zomerperiode, één of twee vogels gezien rondom de pijp of op het Erasmusgebouw. De laatste - met 88 meter en 21 verdiepingen nog steeds het hoogste gebouw van Nijmegen - biedt voldoende rust en vanuit het perspectief van de valken een geweldig uitvalsbasis voor jaagvluchten in de omgeving. Het mannetje bleek bij bestudering geringd te zijn. Begin dit jaar wist Stef Waasdorp de ringen af te lezen. De vogel bleek afkomstig te zijn van de Bayer fabriek in Leverkusen (122km van Nijmegen). Hier is dit mannetje op 9 mei 2008 als ongeveer 20 dagen oud nestjong geringd (rechts: stalen ring 4303811 Vogelwarte Helgoland; links: metalen ring met code Y T).

Paartje slechtvalken bovenop op de oude schoorsteenpijp in Heijendaal, 12 april 2010.

Foto: Menno Homman

Omdat het een mannetje en vrouwtje betrof zag het er dus naar uit dat zich, naast die op de Electrabel-centrale, een tweede Nijmeegs paartje had gevormd. De hoop was dat de oude schoorsteenpijp zou kunnen dienen als broedplek. Deze betonnen pijp stond echter ook al jaren op de nominatie om gesloopt te worden en in 2011 zou de pijp dan gesloopt gaan worden. Toen in het voorjaar van 2011 de sloopploeg al klaar stond, werd o.a. copulatie gezien en er werd gezien dat een derde exemplaar werd verjaagd. Er was dus duidelijk een territorium aanwezig. Er moest tot actie worden overgegaan. Het initiatief kwam van Rob Felix. Met de slopers werd een inspectie van de pijp afgesproken om te kijken of er aanwijzingen waren dat er gebroed werd of dat de plek als vast verblijf werd gebruikt. Dat laatste is echter moeilijk aan te tonen, maar gehoopt werd dat er zich een aardige portie prooiresten en ruipennen zou bevinden.

Op 23 maart gingen Rob Felix die de actie in gang had gezet, samen met Joost van Bruggen in een bakje aan een kraan naar boven. Tot hun teleurstelling werd een vrijwel leeg topplateau aangetroffen (zie foto). Het is bijna bizar te noemen dat deze plek zo leeg was, hoewel de wind in het verleden nog wel eens een prooirest naar beneden liet vallen en deze daar dus best debet aan zou kunnen zijn. Toch be kroop bij sommigen het gevoel dat de top al stiekem was schoongeveegd. Helaas zullen we daar nooit achter komen. De aangetroffen situatie was in ieder geval geen beletsel om de sloopwerkzaamheden te starten. Zouden we ons prille paartje daarmee kwijt raken?

Bovenzijde pijp Heijendaal tijdens (mistige) inspectie 23 maart 2011.

Foto: Joost van Bruggen

De vogels werden ook regelmatig op en rond het Erasmusgebouw gezien. Een medewerker op de hoogste verdieping bevestigde dat één of twee vogels regelmatig rond het gebouw hingen. Dezelfde dag dat Rob en Joost de schoorsteenpijp inspecteerden hebben op initiatief van Harvey van Diek, Peter van Geneijgen van de Slechtvalkenwerkgroep Nederland en ondergetekende samen met Hans van Weert van de Universitaire facilitaire dienst een bezoek gebracht aan het dak van het Erasmusgebouw. Doel was om te kijken of de locatie veel bezocht en gebruikt werd en of de plek geschikt zou zijn voor een nestkast. Op het dak werden na enig speuren aardig wat resten aangetroffen: 27 verdeeld over 14 soorten. In tabel 1 staat een overzicht van de aangetroffen prooiresten en die van een vervolgbezoek door Peter en Harvey op 17 april. Er werd ook een goede plek gevonden voor een nestkast (vooral het fundament voor de ophanging is belangrijk) en de heer van Weert bleek niet negatief tegenover het voorstel te staan, in tegendeel. De financiering moet nog wel geregeld worden. Zo'n kast kost namelijk best wat geld: er is een stevige constructie nodig met een grindbodem. Bovendien zal voor het plaatsen een steiger geplaatst moeten worden. De hoop is desondanks gevestigd op deze nestkast.

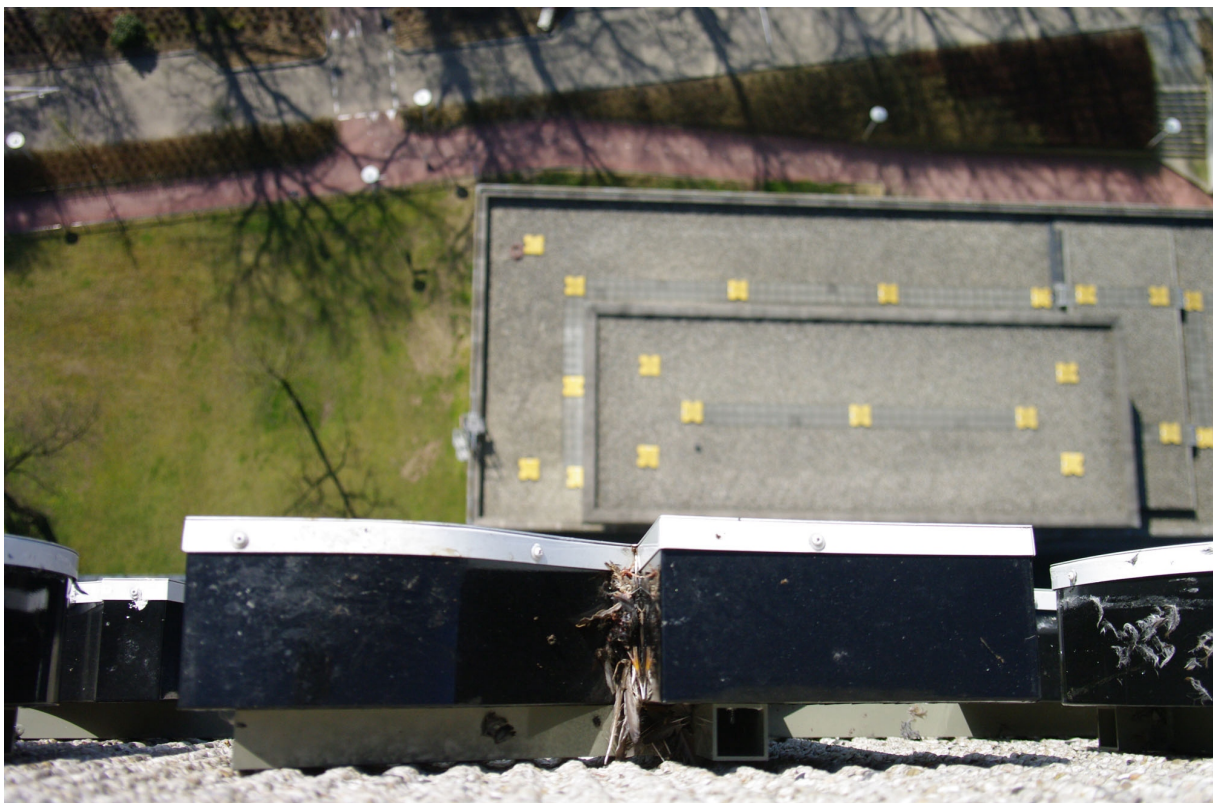
Tabel 1. Prooiresten van Slechtvalken op het dak en op de neonletters van Erasmusgebouw, verzameld op 23 maart en 7 april 2011. Gedetermineerd door Peter van Geneijgen.

Soort	Prooi vers	Prooi niet vers	Totaal prooien
Houtsnip		1	1
Watersnip		1	1
Kievit	2		2
Goudplevier		1	1
Postduif (met ring)		1	1
Stads-/Postduif		3	3
Gierzwaluw		1	1
Veldleeuwerik		1	1
Kramsvogel	1		1
Koperwiek	1		1
Zanglijster	1		1
Merel	2	2	4
Koolmees		1	1
Spreeuw	3	1	4
Vink	3	1	4

Slechtvalkprooi (schedel Spreeuw), dakrand Erasmusgebouw 23 maart 2011. Uiterst links in de achtergrond de pijp. Foto: Menno Hornman

Het verhaal kreeg echter een verrassende en noodlottige wending. Na het begin van de sloopwerkzaamheden werd op 9 april het geringde mannetje dood gevonden bij de Electrabelcentrale. Het lijkt erop dat deze heeft gevochten met het paartje aldaar. Dit kan niets anders betekenen dat deze vogel het bestaande territorium aldaar probeerde te veroveren. Blijkbaar was hij op de oude plek, Heijendaal dus, verstoord. Sectie van deze vogel zal nog gaan plaatsvinden. Het aantal waarnemingen van Slechtvalken in Heijendaal was in april en begin mei flink teruggelopen. Slechts enkele keren werd kort nog een vogel gezien. Met het voorgaande is dat ook niet zo verwonderlijk. Gelukkig wordt sinds half mei weer met enige regelmaat een vogel op en rond de Erasmustoren gezien. Vermoedelijk is dit het vrouwtje. Eind mei is echter een vogel gefotografeerd op het Erasmusgebouw in een nog niet volwassen kled. Dit is wellicht een nieuw mannetje. Het plaatsen van een nestkast op het Erasmusgebouw zou hoe dan ook al worden doorgezet, maar dit is een extra stimulans. Het is te hopen dat een nieuw paartje de plek snel gaat bewonen. De eerste tekenen (hoewel nog zonder kast) zijn hoopvol!

Slechtvalkprooi (schedel Spreeuw) op de neonletters aan de noordzijde van het Erasmusgebouw, 23 maart 2011. Foto: Menno Homman

Dankwoord

Speciale dank gaat uit naar (in alfabetische volgorde) Joost van Bruggen, Harvey van Diek, Rob Felix, Peter van Geneijgen, Stef Waasdorp en Hans van Weert voor hun inzet voor de Heijendaalse Slechtvalken en input voor dit verhaal.

Zeearend in de Bemmelse Polder

Marcel Bingley, bingley@xs4all.nl

Begin dit jaar bezocht een Zeearend ons werkgebied. Een waarneming van een Zeearend is al heel bijzonder, maar een pleisterende vogel is uniek. Dertig jaar geleden hield een Zeearend zich voor het eerst langer op in ons werkgebied. Beide keren werd de vogel ontdekt op dezelfde plek: de Ambtswaard in de Bemmelse Polder.

Ontdekking

Op 22 februari rijdt Berend Voslamber over de dijk. Hij vertelt: 'Ik kwam vanaf de kant van Gendt aanrijden over de dijk. Natuurlijk was ik bezig met het zoeken naar ganzen en vooral naar ganzen die geringd waren. Vanaf een afstand zag ik onrust onder de ganzen bij de kolk in de hoek van de dijk bij het dijkmagazijn. Ik had direct het idee dat er wel eens een Zeearend kon zitten. Dichterbij gekomen zaten alle ganzen op het water, maar geen Zeearend te zien. Totdat ik mijn telescoop richtte op een dode Kolgans langs het water: het beest ernaast was inderdaad de Zeearend die ik verwachtte. Na wat hapjes van de gans, vloog de vogel richting de hogere bomen aan de oostkant van de plas. Toen Peter Brouwer gebeld, die ik even tevoren had gesproken op de dijk. En daarna mensen op het SOVON-kantoor. Later kwam ik aan de Ooijse kant van het gebied Marian Crombach tegen, even later gevolgd door Harvey van Diek. Beiden zijn ook richting Bemmel gegaan en hebben de vogel evenals gelukkig vele anderen mooi kunnen bekijken.' En dat klopt! Alleen al op waarneming.nl zijn 70 unieke waarnemers te vinden.

Verblijf

De vogel verblijft een vijftal dagen. Niet altijd eenvoudig te vinden, vaak verscholen in het bosje langs de dijk. Zelf had ik de luxe om van mijn fiets te stappen, door een opgestelde scoop van een andere vogelaar te kunnen kijken en zo mijn eerste Zeearend in het werkgebied te bewonderen. Later zie ik hem nog een halfslachtige poging doen een Nijlgans aan zijn menu toe te voegen. Sommigen hebben wel erg veel geluk, zo kan Esther Jansen een serie droomfoto's schieten. Ze mailt me: 'Op die memorabele 23^e reden we (na een paar uur aanwezig te zijn) rond 13.40 vanaf de Defensiedijk naar de Waaldijk toen een van de laatst aanwezige en net vertrekkende vogelaar vanuit zijn auto gebaarde dat de Zeearend over de plas vloog! Snel terug natuurlijk... toen we voorbij de begroeiing reden zagen we dat de Zeearend recht op ons af vloog om vervolgens letterlijk naast ons te vliegen en te landen op een zandplaat langs het pad!!! *A-DRE-NALI-NE * De foto's vertellen de rest van het verhaal ;) Dus voor de volgende keer mensen: als de meute weggaat toch nog ff blijven! Bedankt nog iedereen ;) ... '. Een foto uit de serie sierde al de voorkant van de vorige Mourik.

Op dezelfde dag had Rob Bos minder geluk, gezien zijn verhaal: 'In eerste instantie was ik, ik meen woensdagmiddag (23-2), vroeger van mijn werk vertrokken, maar helaas zonder succes (ca. 16.30h). Ik kwam wel diverse vogelaars tegen die van heinde en ver kwamen, o.a. een student die met de bus uit Apeldoorn was gekomen. Ik herinner me dat Athol (Burrill, MB) hem later nog met de auto naar de bushalte heeft teruggebracht. Ook hij had niets gezien, helaas net als anderen waren we te laat, in de voormiddag was de Zeearend nog wel gezien.'

Dertig jaar geleden

Er waren toen waarschijnlijk nog niet zoveel ganzen, maar ook dertig jaar geleden verraadden vogels de aanwezigheid van een Zeearend. Toen waren het Kokmeeuwen, schrijft Jeroen Helmer: 'Ja, dat was wat. Wij kwamen nooit aan de andere kant van de Waal want dat was 'gene zijde'. Paul Scholte en ik fietsten nietsvermoedend over de Defensiedijk toen we een groep Kokmeeuwen hoorden alarmeren. Ik keek op en zag op nog geen 30 meter hoogte deze lap achtervolgd worden door de nietige meeuwen. De rest van de waarneming staat op waarneming.nl. Thuis mijn broer Wouter ingelicht en die had diezelfde middag nog bij Gendt succes. De tamtam zal het verder wel verspreid hebben. Ook in 'Vogels van de Ooypolder' staat er een stukje over, want hij verbleef ruim een maand tussen Bemmelen en Millingen.' Jeroen is ook de enige die de vogel vereeuwigde. Zes weken een Zeearend in ons werkgebied en geen enkele foto. Kunt u zich dat nu nog voorstellen?

Vertrek

Op 26 februari fiets ik richting het Hollands-Duits gemaal. Er is een excursie voor de deelnemers van de vogelcursus, en ik ben van plan om erna door te fietsen naar de overkant, er op rekenend dat ik wel gezelschap zal krijgen. Maar tijdens de excursie horen we al dat de arend is gevlogen. Dit keer had Rob Bos wel geluk: 'Uiteindelijk heb ik het zaterdagochtend (26 februari) opnieuw geprobeerd. Aan de hand van mailwisseling met Marian Crombach leek het mij het beste om als eerste het nieuwe fietspad, noord van de steenfabriek en zuid van de nieuwe plas te kiezen. Het was een goede keuze, ik zag hem al gauw aan de overkant (de noordkant) van de plas hoog in een boom zitten. Het was ca. 10.20h. Ik heb daarop statief en kijker opgesteld en de camera gepakt. Het was behoorlijk grauw weer, niet optimaal voor filmen en zeker niet als er flink ingezoomd moet worden. Na een impressie van de omgeving te hebben vastgelegd richtte ik de lens op de Zeearend en zoomde in. Na ruim een minuut begon deze met zijn vleugels te wapperen en vloog op. Het was toen 10.29h. Hij vloog in noordoostelijke richting en ik heb hem nog enkele minuten kunnen volgen. Aan de hand van de afstand die ik hem kon volgen wist ik zeker dat de vogel gevlogen was. Hierop heb ik Marian Crombach gebeld en dit uitgewisseld. Zij heeft daarop een bericht op de Mourik-mail gezet. Daarna heb ik mijn fietstocht voortgezet, eerst de Waalbrug weer over, daarna richting Duffelt. Onderweg kwam ik ergens tussen Kekerdome en de Zeelandse Hof Berend tegen. Ik kon hem toen vertellen dat zijn Zeearend weer was vertrokken.'

Samenvatting en dank

Slechts enkele keren verblijft een Zeearend langere tijd in ons werkgebied. De eerste keer van 31 januari 1981 tot 14 maart 1981. Dit betrof een 2^e of 3^e jaars exemplaar, die gedurende die periode aan beide zijden van de Waal ten oosten van Nijmegen werd waargenomen. Van 14 januari tot 23 januari 1993 zijn er 3 meldingen van een juveniel exemplaar vanuit het Duitse gedeelte van de Duffelt. Ook in 1996 zijn er drie waarnemingen van een juveniele vogel, ditmaal in buurt van de Ooijse Graaf. In het najaar van 2002 (begin oktober, eerste waarneemdatum onbekend, vertrek waargenomen op de 12^e) pleistert er een juveniele vogel in de Groenlanden. Voorlaatste meerdaagse waarneming is van 23 en 24 september 2009: een juveniele vogel verblijft dan kort in de Millingerwaard (ook ontdekt door Berend!).

De overige 20 waarnemingen zijn meestal van juveniele vogels. Slechts twee keer wordt een adulte vogel waargenomen: op 22 februari 1982 en op 9 mei (!) 2002. Het betreft 13 najaars- en 7 voorjaarswaarnemingen.

Precies op de deadline van deze Mourik verstuurde ik mijn verzoeken aan Berend, Jeroen, Esther & Fazal en Rob. Foeterend op mezelf dat ik het te lang heb laten liggen en daardoor wel eens te laat zou kunnen zijn. Drie dagen later heb ik van iedereen uitgebreide reacties, die ik kan samensmeden tot dit stukje. Allen mijn hartelijke dank, ook voor de visuele ondersteuning van dit verhaal!

Bronnen

BROUWER P. ET AL 1985 Vogels van de Ooypolder, Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken, 1985

www.waarneming.nl

<http://bit.ly/zeearend-vwg>

www.youtube.com

Zeearend, Omgeving Nijmegen, 31 jan. 1981.

Tekeningen: Jeroen Helmer

Zeearend, Bemmelse Polder, 23 febr. 2011.

Foto: Esther Jansen

Broedvogelinventarisatie Balgoijse Wetering ten zuiden van Wijchen in 2009 en 2010

Hans Hollander, hanshollander@xmsnet.nl

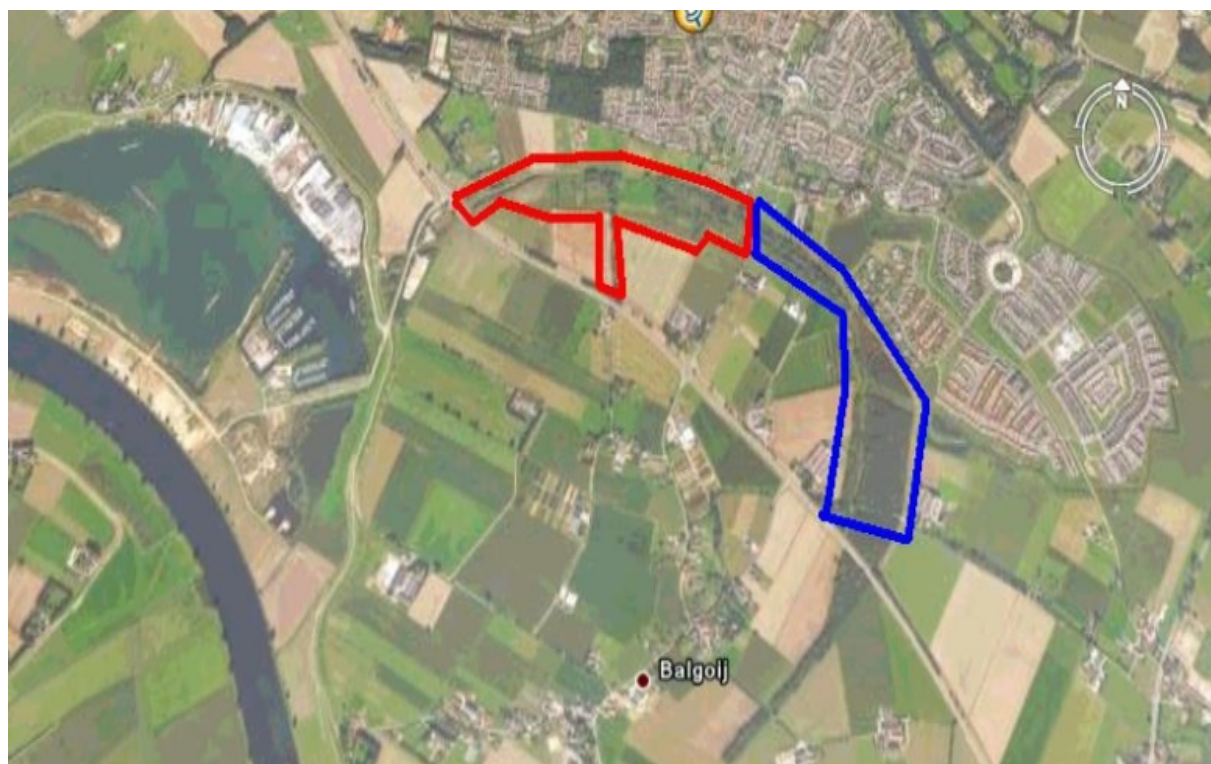
Inleiding

Ten zuiden van Wijchen ligt de Balgoijse Wetering, onderdeel van de geplande ecologische verbindingszone Horssen-Heumen (Gemeente Wijchen *et al.*, 2004). De aanleg is gestart in 2001 en de afronding is over circa 15 jaar. De lengte bedraagt 28 km. Inrichting gebeurt aan de hand van de modellen 'kamsalamander' en 'das'. Er worden zowel natuurvriendelijke oevers aangelegd als stapstenen. De aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Balgoijse Wetering is afgerond in 2007. Het Balgoijse Meer, een oude verlande Maasarm, maakt deel uit van de verbindingszone. Het gebied is grotendeels in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer. Het gebied wordt door de Balgoijse Weg gescheiden in een oostelijk en een westelijk deel. Het oostelijk deel is geïnterviewd in 2009 en het westelijk deel in 2010. De resultaten zijn vergeleken met inventarisaties uit 1990 en 1993.

Gebiedsbeschrijving

De Balgoijse Wetering wordt gevoed door de Zeedijkse Leigraaf vanuit het oosten en mondt bij gemaal Citters II uit in de oude Maasarm van de Loonse Waard (jachthaven), die weer uitmondt in de Maas.

De kern (ca. 3 ha) van het gebied Balgoijse Meer (29 ha) is sinds 1972 in bezit van Staatsbosbeheer. Het overige deel van het object is in 1990 in het kader van de ruilverkaveling 'Het Rijk van Nijmegen' aan Staatsbosbeheer toebedeeld. Het object omvat naast een aantal natuurterreinen (grasland, riet, ruigte, moeras) en bossen in de voormalige rivierarm, vele landschapselementen, zoals singels en hagen. Door de diverse aanwezige grensmilieus heeft het gebied echter een hoge potentiële natuurwaarde. Met name de delen waar kwelwater uit de hoger gelegen gestuwde gebieden aan de oppervlakte komt, zijn botanisch van belang. Soorten als grote boterbloem, grote valerian, dotterbloem, echte koekoeksbloem en diverse zeggesoorten zijn hier aangetroffen. Recent zijn enkele nieuwe 'vlechthekken' in het gebied aangelegd. De directe omgeving van het onderzoeksgebied bestaat uit (intensief beheerde) akkers, weilanden en een boomkwekerij.

Figuur 1. Ligging Balgoijse Wetering ten zuiden van Wijchen (met links de Loonse Waard). Rode lijn: geïnventariseerd in 2010; blauwe lijn: geïnventariseerd in 2009.

In 2009 zijn 3 inventarisatieronden in de vroege ochtend uitgevoerd in april en mei en in 2010 van maart t/m juni 6. In 2010 zijn tevens 2 korte nachtelijke bezoeken uitgevoerd. De totale onderzoeksduur in 2009 bedroeg 2 uur en 35 minuten en in 2010 7 uur en 35 minuten. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de onderzoeksronden.

Tabel 1. Overzicht inventarisatieronden in 2009 en 2010.

	Nr	Datum	Start	Eind	Duur	Temp	Neerslag	Bewolking
2009	1	5-4-09	6.25	7.10	0:45	8°C	Geen	Bewolkt
	2	29-4-09	5.40	6.30	0:50	5°C	Geen	Bewolkt, mistig
	3	24-5-09	4.55	5.55	0:60	15°C	Geen	Geen
2010	1	10-03-10	11.25	12.00	0:35	2°C	Geen	Geen
	2	17-03-10	6.10	7.10	1:00	4°C	Geen	50%
	3	14-04-10	6.00	7.00	1:00	5°C	Geen	<20%
	4	5-05-10	5.05	6.10	1:05	8°C	Geen	Geen
	5	26-05-10	4.55	6.12	1:17	10°C	Geen	15%
	6	14-06-10	22.30	23.30	1:00	15-18°C	Geen	Geen
	7	16-06-10	4.30	5.38	1:08	10°C	Geen	Geen
	8	18-06-10	4.00	4.30	0:30	10°C	Geen	Geen

Territoriumindicatieve waarnemingen zijn vastgelegd op rondekaarten. Aan het eind van de inventarisatie zijn hiervan soortkaarten gemaakt, op grond waarvan het aantal territoria per soort is bepaald (aan de hand van de datumgrenzen en minimum aantal vereiste waarnemingen; SOVON, 2007).

Resultaten 2009 en 2010

Een globaal overzicht van beide inventarisatieronden is opgenomen in tabel 2. De oppervlakte van het geïnventariseerde gebied in 2009 was iets groter dan in 2010 en in 2010 zijn er veel meer ronden gelopen. Het aantal (geldige) waarnemingen, soorten en de dichtheid is groter in het in 2010 geïnventariseerde westelijke deel van de Balgoijse Wetering. Dit kan deels verklaard worden door de hogere onderzoeksintensiteit. In het gehele gebied zijn van 51 soorten territoria vastgesteld. In tabel 3 zijn de waarnemingen per soort verder uitgesplitst. In figuur 2 is de verspreiding van de Kleine karekiet in het westelijk deel van het onderzoeksgebied weergegeven.

Tabel 2. Vergelijking inventarisaties 2009 en 2010.

Vergelijking	2009	2010	Totaal
Oppervlakte (ha)	17,5	16	33,5
Aantal ronden	3	8	11
Aantal soorten	34	49	51
Aantal waarnemingen	392	627	1019
Aantal geldige waarnemingen	170	192	362
Aantal soorten met vastgestelde territoria	31	40	44
Territorium-dichtheid	9,71	12,00	10,81

Figuur 2. Verspreiding kleine karekiet in het westelijk deel van het onderzoeksgebied.

Vergelijking met oude inventarisaties

Uit het Natuurwetenschappelijk Archief van SBB zijn inventarisatiegegevens uit 1990 (Arie van den Berg) en 1993 (Rob Gorissen) verkregen. Beide inventarisaties betreffen uitsluitend het terrein van SBB.

De gegevens uit 1990 zijn aangegeven op een turflijst en per soort ingetekend op schematische kaartjes. In totaal zijn 13 soorten waargenomen en 37 broedparen.

De gegevens uit 1993 betreffen uitsluitend een soortenlijst met aantallen. In totaal zijn 45 soorten waargenomen, waarvan 38 broedend, met in totaal 174 territoria. Van Torenvalk, Wulp, Holenduif, Roodborst, Braamsluiper, Fitis en Groenling is aangegeven dat ze aanwezig zijn, maar niet broeden.

In tabel 3 zijn de resultaten van 2009 en 2010 (territoria) vergeleken met die uit 1990 en 1993.

Langs de Wetering in het westelijk deel richting het westen.

Foto: Hans Hollander

Soort	Broedparen 1990	Broedparen 1993	Territoria 2009	Territoria 2010	2009 +2010
Boomkruiper		1	1	2	3
Bonte vliegenv.				1	1
Bosrietzanger	5	14	6	6	12
Braamsluiper		(+)	1	3	4
Buizerd		1		1	1
Ekster		2		5	5
Fazant		8	2	4	6
Fitis		(+)	3	5	8
Gaai		1	3		3
Grasmus	4	5	1	3	4
Grauwe gans				1	1
Groene specht			1	2	3
Groenling		(+)		2	2
Grote bonte sp.	1	1		3	3
Grote lijster		1		1	1
Heggenmus	4	9	1	5	6
Holenduif	1	(+)		2	2
Houtduif		9	20	15	35
Kleine karekiet	9	12	5	10	15
Knobbelzwaan	1		1	2	3
Koekoek		4	1	2	3
Koolmees		4	11	11	22
Matkop		2			0
Meerkoet	1	4	3	1	4
Merel		9	15	12	27
Nachtegaal			1		1
Nijlgans			1		1
Patrijs		5			0
Pimpelmees		5	3	4	7
Putter				1	1
Rietgors	2	4	(+)		0
Rietzanger				1	1
Ringmus		1		(+)	0
Roodborst		(+)	6	5	11
Sperwer				1	13
Spotvogel	4	1		3	3
Spreeuw				2	2
Staartmees		1	1	2	3
Steenuil		1			0
Tijftjaf		13	19	17	36
Tuinfluit		6	1	2	3
Vink		2	10	6	16
Waterhoen	1	3		(+)	0
Wielewaal	1	1			0
Wilde eend		4	3	6	9
Winterkoning		19	24	18	42
Wintertaling		1			0
Witte kwikstaart		1	(+)	(+)	0
Zanglijster		2	6	4	10
Zomertortel	2	2	2	4	6
Zwarte kraai		4	4	3	7
Zwarte roodstaart		1	1		1
Zwartkop		10	13	14	27
Totaal	37	174	170	192	262
Soorten	13	38	31	40	44

Tabel 3. Vergelijking vastgestelde soorten en territoria in 1990 (Arie van den Berg), 1993 (Rob Gorissen) en 2009/2010 (dit rapport).

(+) = soort is wel waargenomen, maar er is geen territorium/ broedgeval vastgesteld.

In 1990 lijken niet alle broedvogels genoteerd te zijn. Het aantal vastgestelde broedende soorten in 1993 komt redelijk overeen met 2009/2010. Vier soorten zijn wel in 1990 en/of 1993 vastgesteld als broedvogel, maar niet in 2009/2010: Matkop, Steenuil, Wielewaal, Wintertaling. Alleen van de Wielewaal is aan de hand van de kaartjes van Arie van de Berg na te gaan waar deze heeft gebroed: in de hoek tussen Balgoijse Wetering en Balgoijse weg aan de oostzijde van de weg. Van Matkop, Steenuil en Wintertaling is de toenmalige broedlocatie niet bekend. Bonte vliegenvanger, Grauwe gans, Groene specht, Groenling, Nachtegaal, Nijlgans, Putter en Rietzanger zijn 'nieuwe' broedvogels. Zomergasten als Bosrietzanger, Grasmus en Kleine karekiet zijn vrij stabiel in aantal. De Zomertortel, waar het dit jaar vrij slecht mee lijkt te gaan, is een constante broedvogel in het gebied.

Literatuur

BERG, A., VAN DE, 1990. Balgoijse meer. Broedvogelinventarisatie 1990.

DIJK, A.J. VAN, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

GEMEENTEN WIJCHEN, DRUTEN, HEUMEN, WATERSCHAP RIVIERENLAND, PROVINCIE GELDERLAND, STAATSBOSBEHEER, HET GELDERSCH LANDSCHAP & DIENST LANDELIJK GEBIED, 2004. Ecologische verbindingszone Horssen-Heumen. Werk in uitvoering! Wijchen.

GORISSEN, R. 1994. Broedvogels Balgoijse wetering 1993.

HOLLANDER, H., 2009. Inventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen 2009 en overige faunistische waarnemingen in de periode 2004-2010.

HOLLANDER, H., 2010. Broedvogelinventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen, 2010 - westelijk deel.

Op 14 maart jl. tijdens de voorjaarsvergadering van de Gelderse Poort gooide ik het nog in de groep: 'Het zou me niet verbazen als er binnenkort Roeken gaan broeden in de Ooijpolder! Ik hoor ze regelmatig vlakbij huis en zie ze ook met enige regelmaat langs de Hubertusweg.' Iedereen zou opletten, zo knikte men instemmend. Wie kon toen vermoeden dat ik twee dagen later zelf de ontdekker zou zijn van een kleine kolonie Roeken, nota bene vanuit mijn achtertuin...

Op 16 maart kwam ik van mijn werk thuis en stond wat in de achtertuin naar de vijver te kijken. Hoorde ik daar nou weer een Roek? Deze heb ik de afgelopen maanden met enige regelmaat gehoord, sterker nog, meerdere malen werd ik wakker gekraaid door een Roek. Ik keek op en zag in een populierenrij langs de Hubertusweg een viertal zwarte vogels zitten. Toen ik mijn verrekijker pakte bleken het Roeken te zijn. Zag ik daar nou een nest? In de wirwar van takken zag ik toch duidelijk iets wat op een nest leek. Ik besloot met de camera richting Hubertusweg te lopen want dit zag er spannend uit. Dichterbij gekomen zag ik maar liefst zeven Roeken in de bomen zitten en zowaar ik zag vier beginnende nesten zitten. Sterk! Nooit aan gedacht dat ze zo dichtbij huis zouden gaan broeden.

Omdat er nog geen bladeren aan de bomen zaten, kon ik de beginnende kolonie bijna vanuit de achtertuin volgen. Eerst waren er vier nesten, een paar dagen later zes, toen vijf en uiteindelijk bleef het bij vier nesten. Ik zag dat soms een Roek takken van een ander nest jatte om het eigen nest te vervolmaken. Ik was nog even bang dat de bewoners langs de Hubertusweg de nesten zouden verstoren vanwege de mogelijke overlast in hun achtertuin, maar dat is gelukkig niet gebeurd. Later in het seizoen zag en hoorde ik bijna wekelijks Roeken op en rond de kolonie dus ik ga er vanuit dat er (succesvol) gebroed is.

Historie

Enthousiast geworden over deze ontdekking raakte ik wel nieuwsgierig over de broedgevallen uit het verleden in de Ooijpolder. Wat blijkt, het laatste broedgeval dateert uit 1981. Dertig jaar geleden dus. Een aantal geleden waren er geruchten van een broedgeval langs de Hubertusweg, maar bij nader inzien bleken het Zwarte Kraaien zijn

(pers. med. Chris van Turnhout). Verder zijn er in de tussenliggende periode geen broedgevallen in de Ooijpolder waargenomen. Wel broeden er Roeken in de omringende gebieden, maar daadwerkelijk in de Ooijpolder niet. Waarschijnlijk is de Ooijpolder niet echt geschikt (meer) voor vestiging van een roekenkolonie. Tot de jaren zeventig was de Roek een voormalige, vrij talrijke broedvogel van de Ooijpolder met in 1967 nog 70 broedparen. Vanaf begin jaren zeventig verdwenen de Roeken, mede omdat de jacht (tot 1977) zijn tol eiste. Ook het rooien van een groot aantal nestbomen (populieren) heeft ervoor gezorgd dat de Roek uit de Ooijpolder verdween (Bron: Vogels van de Ooypolder, 1985). Ook landelijk ging het Roeken lange tijd allerm minst voor de wind. De aantallen kelderde in de jaren zestig enorm tot slechts zo'n 10.000 broedparen. Vanaf de jaren tachtig zette het herstel in, met als hoogtepunt zo'n 66.000 broedparen in 2001. Daarna is de stand weer afgenomen tot rond de 50.000 broedparen in 2009 (Bron: Broedvogels in Nederland in 2009, SOVON, 2011).

Toekomst

Is de vestiging van deze mini-kolonie een voorbode voor de komende jaren en maken de Roeken uit de omliggende streken (o.a. Lent, Oosterhout, Nijmegen) dan eindelijk de sprong terug naar de Ooijpolder of blijft het een eenmalig gebeuren? De toekomst zal het leren. Volgend voorjaar staat het slaapkamerraam vanaf begin maart weer open...

Bronnen

BOELE A. *ET AL.* 2011 Broedvogels in Nederland in 2009. SOVON-monitoringrapport 2010/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

BROUWER P. *ET AL.* 1985 Vogels van de Ooypolder, Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken, 1985

www.vogelwerkgroepnijmegen.nl en www.waarneming.nl

Roek op en bij nest, Hubertusweg 16 maart 2011.

Foto: Harvey van Diek

Bulgarije – Oostelijke Rodopen

Marcel Bingley, bingley@xs4all.nl

Beslissingen over vakantiebestemmingen worden bij ons vaak na zorgvuldige afwegingen genomen, maar deze was van de categorie appeltje-eitje. Ria (Vogels) was begin dit jaar naar een lezing geweest over de Oostelijke Rodopen, meldde wat weken later 'er gaat een reis naar Bulgarije. Doen?' en ik, aannemende dat er ook wel vogels zouden rondvliegen, knikte ja.

En zo zat ik eind mei in een busje met een groepje Bulgarije-gangers en draaide ik nabij Plovdiv van de A1 af. Onze weg werd vervolgd over een tweebaansweg richting het oosten op en ik besepte dat mijn Turkse collega's, die hadden gezegd 'Ja hoor, Bulgarije ken ik wel, daar komen we altijd door op weg naar Turkije', deze weg al talloze keren hadden gereden.

Madzharovo

Eerste bestemming is Madzharovo. We komen aan in de late schemer en stoppen uiteindelijk bij een rijtje flats. Ons onderkomen is een prachtig staaltje revolutiebouw: opgeknapt appartementjes uit de Sovjettijd, toen in Madzharovo op bescheiden schaal mijnbouw (lood) werd gepleegd. Toch ben ik wat ongerust: wat moet ik nou in zo'n buurt? Maar die ongerustheid verdwijnt de volgende ochtend snel: onder de douche hoor ik al wielewaal en hop. Het ochtendwandelingetje laat zien dat die 'nieuwbouwwijk' wel meevalt: enkele flatgebouwen, sommige halfleeg, sommige –met wisselend succes– gerenoveerd staan wat verloren in een rommelig cultuurlandschap. Wat tuinen, een witte, een verwilderd park bieden een thuis aan o.a. Wielewaal, Grauwe klauwier, Hop en Zomertortel. De lege flats zijn gekraakt door Boerenwaluw, de Huiszwaluwen bezetten de dakoverhangen. 's-Avonds zit de Steenuil op de schoorsteen van de flat naast ons, natuurlijk klinkt de sonar van de Dwergooruil, en op onze zoektocht naar de Boomkikker in een vijver aan de rand van het dorp horen we ver weg nog Nachtzwaluw en Bosuil.

In Madzharovo is een bezoekerscentrum gevestigd van de Bulgaarse Vogelbescherming (BSPB), met name gericht op Vale gieren en Aasgieren. Deze broeden op de nabijgelegen rotsen. Helaas kunnen we die niet van dichtbij bekijken in verband met het te grote gevaar op verstoring. Het project dat zich bezighoudt met deze gierenpopulaties is erg succesvol: het dieptepunt van 10 broedparen begin 2000 is

omgebogen tot een huidige stand van 53 broedparen voor de Vale gier. Ook de broedpopulatie van de Aasgier heeft zich (in veel lagere aantallen) hersteld. Dit in tegenstelling tot de inspanningen van hun Griekse collega's die er ternauwernood in slagen het aantal broedparen Monniksgier stabiel te houden (het *aantal* vogels nam wel toe).

Roodkopklauwier op een verkeersbord, Bulgarije 29 mei 2011.

Foto: Ria Vogels

Enkele dagen later zien we, onder leiding van onze Bulgaarse gids Hristo, in Valchi Dol een groot deel van deze populatie zich te goed doen aan een neergelegd schaap. Als we aankomen zijn al enkele Raven en Aasgieren bezig met het kadaver en komen er beetje bij beetje groepen Vale gieren aanzweven, een plekje op de nabijgelegen rots zoekend. Enkele Monniksgieren voegen zich erbij. Mooi is het grootteverschil met de Vale gier en de krachtige snavel te zien. De tijd verstrijkt, maar er gebeurt niet veel. Ook als ruim een uur later een vijftal gieren afdaalt maar zich op enkele tientallen meters van het kadaver posteert lijkt niets erop te wijzen dat ze van plan zijn aan tafel te gaan. Weer verstrijkt kwartier na kwartier (niet dat ik me verveel, hoor!) en enkele leden van ons gezelschap maken aanstalten een wandeling naar het nabijgelegen dorp te maken. Totdat..., 'something is happening!' roept Hristo en inderdaad zijn twee gieren in de buurt van het kadaver wat ruziënd aan de maaltijd begonnen. En dat was blijkbaar het startsein: de groep van inmiddels tachtig gieren glijdt naar beneden en bedelven al vechtend, trekkend en duwend het kadaver. Duidelijk is dat de Monniksgieren de beste plaatsen kunnen bevechten. Een kwartier later is het kadaver vrijwel kaal....

De andere dagen maken we enkele prachtige wandelingen in de omgeving. Aansprekende soorten zijn Alpengierzwaluw, Bijeneter, Scharrelaar, Arendbuizerd, Rouwmees, Roodkopklauwier en een baltsende Blauwe rotslijster. Tapuitensoorten komen langs en ook het gorzenspectrum wordt breed waargenomen. Het geluid van met name Vale, maar ook Griekse spotvogel slijt langzaam in. Bergfluiters wordt gehoord, en is dat een Baardgrasmus? Ja! Maakt iemand zich zorgen om de Nachtegaal? Niet meer doen: ik denk dat dit in deze week de meest gehoorde vogel is. Zomertortel, Grauwe klauwier? Talrijk: we tillen er de verrekijker nauwelijks meer voor op.

En daarnaast probeer ik niet alléén van de avifauna te genieten en bewonder ook libellensoorten als Kleine tanglibel en Oriëntjuffer (wat een prachtige libel, zeg!), de vele orchideeën, en reptielen en amfibieën zoals Geelbuikvuurpad en Smaragdhagedis. Bovendien krijgen we ook de nodige cultuur mee, want onze wandelingen voeren ons langs verscheidene overblijfselen uit de Thracische periode. Met name een tombe met perfect afgesneden en in elkaar passende steenblokken en de hoog in de rots uitgehakte niches zijn verbazingwekkend.

Vale gieren op de voederplaats, Madzharovo, Bulgarije, 1 juni 2011.

Foto: Ria Vogels

Bulgarije – Oostelijke Rodopen - Nederland

Bulgarije (2 ½ x Nederland, ruim 7 miljoen inwoners, waarvan 20% in hoofdstad Sofia) is als vakantiebestemming wellicht bekend van de Zwarte Zee. Verder ken ik enkele mensen die er cultuurreizen hebben gemaakt ('kloosterreizen' bijvoorbeeld).

De Oostelijke Rodopen liggen in het zuiden van Bulgarije tegen Griekenland aan en vormden ooit onderdeel van het IJzeren Gordijn: de streek was toen alleen toegankelijk via de twee stuwdammen in de Ardarivier. Er liggen enkele stadjes, en verder veel dorpjes, meestal bewoond door de Turkse minderheid. Landbouw en veeteelt zijn kleinschalig, waarbij tabak een belangrijk landbouwproduct lijkt te zijn. We zien veel braakliggend terrein en halfverlaten dorpjes. Het is duidelijk dat de streek vergrijsd.

Er zijn enkele belangrijke samenwerkingsverbanden op het terrein van natuurbehoud tussen Bulgaarse en Nederlandse organisaties. Een belangrijk voorbeeld hiervan is New Tracian Gold (zie www.newtraciangold.com, www.ark.eu). De initiatiefnemer van deze reis (Fokko Erhart) is betrokken bij een begrazingsproject in deze streek: er zijn Korthoornrunderen uitgezet en vorig najaar een groep wilde paarden. Verder heeft de Habitat Stichting een vogelmonitoring project opgezet

(http://www.dehabitatstichting.nl/vogelmonitoring_bg.html) waarbij via een PTT-achtige aanpak transect- tellingen (dit is een telling waarbij op een vast punt gedurende 5 of 10 minuten alle waargenomen vogels worden geteld) worden uitgevoerd op reeds bestaande locaties, maar ook op door een waarnemer gekozen nieuwe plaats. Iedereen die dit gebied bezoekt, kan daaraan meedoen: bezoek de site!

Op www.wildernisfoto.nl is meer informatie over onze reis te vinden.

Bela Reka

We reizen verder oostwaarts en nemen onze intrek in een hotel in Ivaylovgrad. We zitten vlakbij Griekenland: het menu op het bord bij het hotel staat aangegeven in het Grieks en we worden zo'n drie keer aangehouden door de grenspolitie. Hier staat een wandeling langs de Bela Reka ('witte rivier') op het programma: de hoge verwachtingen die hier inmiddels over bij me waren gewekt worden volledig waargemaakt. De rit naar het beginpunt van de wandeling, we scheuren in een Lada Niva over onverharde wegen, is al een mooie start, maar dan volgt een relaxte wandeling naar en langs een prachtig meanderend riviertje: hier rustig stromend, daar een sprookjesachtig stroomversnellinkje, overal zingende vogels, langs-zoevende libellen en fladderende vlinders. Toch worden slechts enkele nieuwe soorten in dit gebied aan onze lijst toegevoegd: Spaanse mus, Schreeuwarend en Kortteenleeuwerik. Onze gids Hristo, een bescheiden man, van wie we langzaam ervaren dat zijn kennis van de natuur én cultuur van deze streek enorm breed is, reageert uitgelaten op de vondst van Lange Tongorchis op een voor hem nieuwe plek.

Een dag later brengen we een bezoek aan de hierboven al genoemde uitgezette kudde

paarden. De flamboyante Tim, een hier neergestreken Welshman, zoekt de kudde voor ons op en vertelt ondertussen over zijn ervaringen met wolven en stropers, waarvan de eerste bedreiging voor de kudde geaccepteerd wordt, maar de tweede zeker niet. Op dit moment is het een raadsel waarom de kudde wel goed lijkt te gedijen, maar niet groeit door de komst van veulens. Wolven? Stropers?

Op de terugweg ontmoeten we een groep Bulgaarse journalisten, die door het gebied worden rondgeleid om kennis te maken met alle initiatieven voor natuurbehoud en toerisme. Ria wordt gebombardeerd tot woordvoerder en zij barst in lachen uit bij de eerste vraag 'hebben we al Bulgaarse yoghurt geproefd?' (Dat krijgen we minimaal twee keer per dag voorgeschoteld: heerlijk!)

Kardzali

Na het interview verlaat 'onze' Hristo de groep om de journalisten verder te begeleiden en hij wordt vervangen door de jonge en enthousiaste Rado. We gaan op weg naar de stad Kardzali, onze laatste stop op de terugweg naar Sofia. Er is waarschijnlijk nog tijd voor de reigerkolonie in Kardzali, vertelt hij. 'Blauwe reigers?', vraag ik. Ja, die zitten er ook, maar dan iets verderop. Hier zitten, eh..., night herons en van die kleine witte reigers. Ik kan het nauwelijks geloven: Kwakken en kleine zilvers in de stad? Maar zo'n twee uur later sta ik inderdaad op een stadsbrug naar een moerassig stuk uiterwaard met enkele bomen te kijken. De Grote karekiet komt wel boven het verkeerslawaaï uit, maar voor andere rietzangertjes is dat lastiger. En, ja hoor, honderd Kwakken, zo'n vijftig Kleine zilvereigers en een dozijn Dwergaalscholvers tellen we op deze vreemde locatie. Verder zien we groepen Kauw en Spreeuw aankomen: de plek wordt dus ook nog door andere soorten als slaapplek gebruikt. In ons busje heeft Rado al verteld dat zijn 'ecogroep' deze kolonie maar net heeft weten te beschermen tegen de megalomane plannen van de burgemeester die de uiterwaard wilde vervangen door een mooie promenade (die ligt er al!) en een jachthaven. Alweer wordt onze groep bevraagd door journalisten: Fokko en Ria staan nu de Bulgaarse televisie te woord en als het goed is hebben we het 7-uur journaal gehaald...

De volgende dag dan toch echt naar Sofia. Ik bereid me mentaal voor op een lange reisdag maar de ochtend besteden we aan een relaxte rit langs de Borovica, alweer een prachtig riviertje. Mooie waarnemingen van nestelende Rotszwaluw en Rouwmees op onze eerste stop. Vlak voor het instappen roept reisgenoot Jan 'en ik mag BĀR-sten als dat geen Rode rotslijster is!'. In een dode boom voor ons zit inderdaad een mooie man Rode rotslijster (blijkt later ook een nieuwe locatie voor deze soort te zijn). Na een lunch boven het stuwmeer (Wespendief, Arendbuizerd, Steppebuizerd) rijden we steeds sneller de beschaafde wereld weer tegemoet.

Nederland doet de volgende ochtend vanuit de trein weer pijnlijk aangeharkt aan...

Ander faunanieuws

Libellen, sprinkhanen en krekels – Peter Hoppenbrouwers

Overige soorten – Sjak Gielen

Omdat steeds meer vogelaars de laatste jaren breder zijn gaan kijken ook nu weer een kort stukje in deze Mourik over andere soortgroepen.

Libellen

Een erg vroeg voorjaar voor vele soorten libellen en juffers. Reden hiervoor was de hoge temperatuur. Hierdoor zijn er veel fenologische records gesneuveld. Een aantal soorten sloop soms ruim een maand eerder uit. Uitsluipen is het moment waarop het imago (volwassen libel of juffer) uit de larvenhuid kruipt. Een soort die het dit jaar goed doet is de **Gevlekte witsnuitlibel** in het Hatertse vennengebied. Bij meerdere vennen is de soort waargenomen, met een maximum van 13 exemplaren bij één ven. De **Zuidelijke glazenmaker**, een typische juli-soort, besloot eind mei al te gaan vliegen tot grote verbazing van de waarnemer. Op 8 juni 2011 zijn er al 38 soorten waargenomen, in 2010 waren dat er 'slechts' 32.

Dagvlinders

Er zijn maximaal 32 exemplaren van de **Zilveren maan** gelijktijdig waargenomen. Dit betreft dan de eerste, altijd kleinere, generatie. Benieuwd wat dat bij de tweede generatie gaat opleveren die vliegt in juli en augustus.

De eerste **Kleine parelmoervlinder** werd pas binnen ons werkgebied gezien op 30 mei, hetgeen heel laat is. Dit moet echter niet fenologische geduid worden maar het laat eerder zien hoe schaars de soort bij ons is geworden.

Bijna gelijktijdig met de parelmoer werd op 2 juni de eerste **Bruine eikenpage** gezien. Normaal gesproken ligt het begin van de vliegtijden van die twee soorten ruim twee maanden uit elkaar.

Nachtvlinders

De spectaculair grote **Tauvlinder** vloog in behoorlijke aantallen in de beukenbossen ten oosten en zuidoosten van Nijmegen. Vooral uit Heumensoord en het Reichswald kwamen tussen 20 april en half mei meldingen binnen. De vlinder is zeldzaam voor Nederland en wordt verder eigenlijk alleen gemeld vanaf de Veluwe en in Zuid-Limburg. Wie deze vlinder een keer zittend te zien krijgt wordt onmiddellijk vlinderaar of nog vreemder vlinderaarster.

De zeer zeldzame **Wolfsmelkwespvlinder** heeft het blijkens de gemelde aantallen erg naar zijn zin op de Stalberg in de Hamert waar hij natuurlijk langs de Maas de Heksenmelk opzoekt. Zodra deze vlinder op Cypreswolfsmelk wordt aangetroffen betreft het de Schijn-wolfsmelkwespvlinder die qua uiterlijk en zelfs door genitaal onderzoek niet te onderscheiden is van de eerder genoemde soort. Alleen de voedselplant geeft hier uitkomst.

Zuidelijke glazenmaker.

Foto: Peter Hoppenbrouwers

Zoogdieren

De hoogwatertelling op 14 januari leverde voor de Millingerwaard een totaal van 13 **Bever**s op. Het overgrote deel van de waarnemingen van bevers of sporen van bevers komen dan ook uit het gebied aan de zuid- en noordkant van de Waal ten oosten van Nijmegen. Peter Hoppenbrouwers zag op 14 april door zijn telescoop nog net de staart van een onderduiker in de Noordkanaalhaven. Sporen van de bever worden ook gemeld in het dal van de Niers, bij de Paesplas van Gennep en langs het Geldernsch-Nierskanaal. Ook vanuit de Loonse Waard wordt activiteit gemeld alhoewel hier de aangekondigde bewijsfoto's nog steeds getoond moeten worden.

Een dode bever werd op 24 maart in de Millingerwaard aangetroffen. Of het hier een natuurlijke dood betrof werd mij niet duidelijk. Op 12 april werd echter op de Nieuwe Rijksweg ter hoogte van de vistrap een aangereden bever dood gevonden. SBB probeert maatregelen te nemen om herhaling te voorkomen.

Reptielen

De **Gladde slang**, een soort die iedereen natuurlijk wel zou willen zien, is weer waargenomen maar de plek wordt geheim gehouden. Jammer maar natuurlijk wel begrijpelijk.

Rood- en Geelwangschildpadden die door 'liefhebbers' overboord zijn gezet weten zich vaak te handhaven in de 'wilde' natuur. Ze zijn zowel in het Brabantse als in de Bruuk en de heemtuin van de Goffert gezien.

De **Levendbarende hagedis** en **Zandhagedis** werden enkel binnen de bekende gebiedenesignaleerd. Bij deze soorten is de verspreiding vaak territoriaal strikt gescheiden waarbij de Zandhagedis zijn naam eer aan doet en kiest voor droge heideterrainen en open bossen op de zandgrond terwijl de Levendbarende hagedis een voorkeur heeft voor wat vochtigere plaatsen. De soorten komen wel door elkaar voor op de Hamert.

Het wachten is dus op de eerste waarneming van een Levendbarende in de bossen ten zuidoosten van Nijmegen (Heumensoord, Mulderskop en Groesbeekse bossen) of van een Zandhagedis in de Hatertse Vennen of de Bruuk. Uiteraard is een bewijsfoto daarbij gewenst.

Kamsalamander.

Foto: Peter Hoppenbrouwers

Amfibieën

De zeldzame **Knoflookpad** is weer gezien binnen het werkgebied. Een **Gewone pad** moest op 11 februari het te vroeg opstaan in Bemmelen bekopen met de dood getuige een bewijsfoto van Dick van Dorp. De meeste andere padden waren zo verstandig om uit te slapen tot half maart waarna de trek naar de voortplantingswateren op gang kwam.

Een **Bruine kikker** die, ver voor zijn soortgenoten al op 10 februari door Jan Jacobs werd gemeld in de Groenlanden, werd wel levend aangetroffen. Ook deze soort begon pas half maart met de trek.

Kamsalamanders werden dit voorjaar dankzij de door SBB geplaatste schermen meer overgezet dan doodgereden op de Ooijsebandijk. Maar nog altijd zijn de zes doodgereden beesten er zes teveel. Zeker als je bedenkt dat er in totaal maar een kleine 30 zijn overgezet. Hopelijk verbetert de situatie volgend jaar als er tunnels voor de amfibieën worden aangelegd onder het wegdek. Of gooien de bezuinigingen hier ook weer roet in het eten?

Kevers

De **Kleine poppenrover** is een zeldzame loopkever met een intrigerende naam. Het voorkomen beperkt zich tot tot Hoog-Nederland en dus verkeren wij in een bevoorrechte positie t.o.v. veel andere regio's. De kever profiteert van de massale aanwezigheid van de eikenprocessierups en hij zou dus eigenlijk gouden tijden moeten doormaken de laatste jaren. Toch zijn de waarnemingen in ons werkgebied beperkt in aantal en tijd. Vooral begin mei trof ik hem een paar dagen lang vaker aan in de eikenbossen ten zuiden van Nijmegen. Er zijn dus twee conclusies mogelijk. Of er kijken maar weinig mensen naar kevers of het beest heeft een verborgen gedrag. Waarschijnlijk gaat het echter om een combinatie van die twee. Hij lijkt me indirect wat het voedsel betreft dus een concurrent van de door ons gekoesterde Nachtzwaluw.

Kleine poppendoder.

Foto: Sjak Gielen

Sprinkhanen en kreken

Ook bij de sprinkhanen heeft het warme voorjaarsweer toegeslagen. Zingende **Veldkreken** op de Bergerheide, **Kalkdoorntjes** bij de Vlietberg en op de Paardenweide. **Steppesprinkhaan** en **Wrattenbijter** werden al in het Hatertse vennengebied waargenomen. Ook de algemenere soorten laten zich nu steeds meer horen.

Bijen, wespen, mieren

Op 11 mei zag ik op de Ooijsebandijk een opvallend grote, zwarte hommelmel. Het lukte me om een fatsoenlijke foto te maken en thuis ontdekte ik wat ik al vermoedde. Het bleek de zeldzame **Rode koekoekshommel** (*Bombus rupestris*) te zijn. De zwarte hommel heeft een rood achterlijf en lijkt daarmee sterk op zijn kleinere broertje de Steenhommel (*Bombus lapidarius*). Deze laatste mag optreden als gastheer van de eitjes van de koekoekshommel die daarmee dan ook met recht deze naam draagt. Elf meldingen kwamen deze eeuw op Waarneming.nl binnen en dat is maar bar weinig voor deze toch goed herkenbare soort. In het begin van de vorige eeuw kwam de hommel nog verspreid over heel Nederland voor. Tegenwoordig moeten we de speld in de hooiberg vooral zoeken in Zuidoost-Nederland. Leuk toch om, net zoals Stijn Schreven in juli 2010, zo'n speld te vinden.

Rode koekoekshommel, Ooijsebandijk, 11 mei 2011.

Foto: Sjak Gielen / waarneming.nl

Deze rubriek beslaat het voorjaar t/m 1 mei en een staartje van de winter. Deze laatste deed overigens het woord winter eigenlijk niet veel eer (meer) aan: februari was behoorlijk mild. Na de extreem koude december bleek de echte winter al weer over te zijn. Het voorjaar kwam daarna snel op gang en veel fenologierecords zijn dit jaar gebroken. De aanhoudende (noord)oostenwinden en het warme weer in maart en april zullen hier zeker debet aan zijn geweest. Toch viel het mij op dat veel van deze soorten wel erg vroeg waren, maar dat het slechts de voorhoede was. Daar haperde het wat. De echte massale binnenkomst kwam pas wat later. Enkele voorbeelden hiervan waren Gierzwaluw en Kleine karekiet. Zoals gebruikelijk was de eerste soort pas na Koninginnedag weer volop aanwezig. De echte late soorten, die hier eigenlijk buiten de periode vallen, waren pas echt verlaat, vermoedelijk door tropische regens in oostelijk Afrika. Voor de meeste fenologie verwijs ik naar nijmegen.waarneming.nl.

De droogte zorgde voor behoorlijk uitgedroogde oevers, ongunstige slikcondities dus. Er waren derhalve weinig goede plekken voor steltlopers, maar gelukkig waren er uitzonderingen. Het Nieuwe Heerenven blijft een geweldige locatie, ook met een iets lagere waterstand. Ook de steeds verder uitbreidende Kuilen bij Langenboom waren goed. Dé verrassing was wellicht toch de kakelvers ingerichte Liendense Waard bij Batenburg. Er doken hier erg leuke soorten op.

Het voorjaar leverde weer een stroom aan bijzondere soorten op, geholpen door de eerder genoemde aanhoudende oostelijke stroming. Voor velen was de voorjaarstopper een wel erg onverwachte adult vrouwtje Woestijnplevier bij Batenburg in het net al genoemde heringerichte gebied Liendense Waard. De grote nog zandige vlakte met strangen trok waarschijnlijk deze vogel aan. Het betekende een nieuwe soort voor de regio. Ook mogen we de prachtige geringde vierde kalenderjaar Zeearend niet vergeten die in februari in een eveneens onder handen genomen gebied vertoefde: De Bemmelse Polder. Helaas werkte het weer toen niet echt mee en velen zagen alleen een mistige schim. Enkelen waren echter fortuinlijker getuige de uiterst fraaie foto die de kافت van de vorige Mourik sierde.

Ons waarnemingenarchief is deze periode weer flink uitgedijld. In totaal werden in deze drie maanden 42.667 waarnemingen doorgegeven, met ruim 10.500 in zowel februari als

maart en 21.300 in april. In totaal zitten er nu 845.000 vogelwaarnemingen in ons archief, met de grootste bulk uit de laatste drie jaar. Op naar de miljoen!

DUIKERS TOT EENDEN

Een **IJsduiker** vertoefde (van 13 februari t/m 24 maart) ruim een maand op de Kraaienbergse Plassen (KBP). Aanvankelijk werd hij ontdekt op plas 9 maar na enkele uitstapjes daarheen verkoos deze vanaf 9 maart plas 5 voor zijn verdere verblijf. **Geoorde futen** werden vanaf eind maart opgemerkt op het Reindersmeer (maximaal 11 op 4 april), diverse Kraaienbergse Plassen (plas 4, 5, 7; max 8 op 11 april), en de Beugense Vilt (max 4) en verder kort op Driessensven Bergerheide, Mookerplas- zuid en grindgat Mill. De Hatertse Vennen bleven vooralsnog Geoorde Fuutloos.

IJsduiker, Kb-plassen, 17 febr. 2011.

Foto: Mariet Verbeek / waarneming.nl

Grote zilverreigers vormden tot eind april op veel plaatsen een vertrouwd beeld. Ieder jaar worden er meer tot later in het seizoen gezien. Wanneer volgt de eerste broedpoging? Een vroege **Zwarte ooievaar** vloog op 24 april over het grindgat van Mill. De eerste **Lepelaars**, drie exemplaren, zaten op 20 maart langs de Oude Waal. Tot eind april werden op diverse plaatsen vogels gezien, meestal solitair. Op 2 februari zaten nog 154 **Kleine zwanen** op KBP5. De laatste 2 werden op 22 februari gezien in de Bemmelse Polder. Maximaal 45 **Wilde zwanen** zaten op 5 februari bij Aijen en 30 op 2 februari bij KBP5. Dit waren aantallen die al heel wat jaren niet waren vertoond in de regio. Een mogelijke **Taigarietgans** werd op 16 februari gezien bij het schiereiland van Middelaar en van 18 t/m 20 februari zat er eentje bij De Geest, Gassel.

Toendrarietganzen waren nog volop aanwezig in het begin van de periode met maximaal 6500 op 13 februari bij Lakei, Bleijenbeek en 5500 op 16 februari bij Meersenhof, Well. Eind maart werden de laatste, meest solitaire exemplaren gezien. Eentje daarvan, die op diverse plekken in de Ooijpolder werd gezien, droeg een gele halsband Z47 en was in december 2006 geringd bij Lith. De enige, vermoedelijk wilde **Dwerggans** werd op 14 februari in de Polder van Beek ontdekt. Daarnaast zwierf het bekende exemplaar van dubieus alooi met Grauwe Ganzen rond de KBP, Cuijk, Mook en Middelaar. Aan het einde van de winter (maar wel steeds vroeger ook) wordt het werkgebied opgesierd met grote groepen **Brandganzen**. In de Ooijpolder werden op 5 februari zeker 2600 exemplaren geteld in een compacte groep in het Circul. Een prachtige groep van 23 **Rotganzen** in de Loenense Buitenpolder was al in het vorige overzicht genoemd. Een onvolwassen exemplaar werd van 1 t/m 21 februari regelmatig door oplettende waarnemers tussen de Kolganzen uitgepikt op diverse plekken in het westelijk deel van de Ooijpolder. Een adult werd op 6 februari gezien in de Düffelt bij Kleijen (BRD).

Casarca's (17 van de 30 ex. zichtbaar op de foto), Hamert, 4 maart 2011.

Foto: Harvey van Diek

Ook **Roodhalsganzen** waren weer van de partij: op 6 februari in de Düffelt bij het Kranenburger Bruch, op 8 februari bij Druten, op 10 februari, vermoedelijk dezelfde iets verderop bij Afferden (Gld) en een prachtig adult mannetje (gezien het gedrag) dat haast niet te missen was - en daardoor door velen werd gezien - in het westelijk deel van Ooijpolder van 13 t/m 15 februari. Op 23 februari zat er bij het kijken naar de Zeearend plots een (wellicht hetzelfde exemplaar) even te drinken in poel langs de dijk bij Bemmel

en op 6 en 8 maart zat er een langs de Kerkdijk en op 13 maart in het Circul en de Erlecomse Waard. Een grote groep **Casarca's** overspoelde begin februari De Hamert. Maximaal werden er 30 geteld. Later zwermde delen van de groep uit naar het noorden en bereikten o.a. Langenboom en Kraaijenhof. Op 7 maart werden maar liefst 52 **Bergeenden** geteld in de plasjes van de Lingewal. Van de volgende soorten werden voor deze periode de regiomaxima allemaal op de Oude Waal geteld en deze mocht zich daarmee de eendenrijkste plas noemen: 384 **Wintertalingen** op 21 februari, 80 **Pijlstaarten** op 14 februari, 180 **Slobeenden** op 2 april en 450 **Tafeleenden** op 5 februari. Het maximum van de **Kuifeend** werd geteld op 4 februari op de Mookerplas-noord: 357. De eerste **Zomertaling** werd op 8 maart gezien in de Tiengeboden. Daarna druppelde de soort binnen, met maximaal 7 exemplaren in de Millingerwaard. Plas-dras situaties kwamen door de droogte, in combinatie met het soms dramatische waterbeheer vrijwel nergens voor en de soort beleeft in de regio vermoedelijk een zeer slecht jaar. Het geringe aantal waarnemingen is tekenend. 4 **Krooneenden** zaten op 28 februari op het grindgat van Mill en op 10 april op KBP 5, beide groepjes overigens in dezelfde samenstelling: 3 mannen en een vrouwtje. Een mannetje kruising **Kroon- x Tafeleend** zwom op 25 en 26 februari op de Mookerplas. Op dezelfde plek was op 19 april een kruising **Witoog x Tafeleend** aanwezig. Het lang verblijvende vrouwtje **Topper** op KBP8 werd voor het laatst gezien op 15 maart. Andere vrouwtjes werden gezien op de Mookerplas op 4, 7 en 12 februari, in de Vilt op 6 maart en een latertje op 6 april op de Mazenburg bij Heijen. Op dezelfde Mazenburg zat een paar dagen later, op 9 april, een vrouwtje **Kokardezaagbek**.

ROOFVOGELS TOT STELTLOPERS

De eerste **Zwarte wouw** werd al op 4 april gezien. Tot en met 1 mei volgden nog 20 exemplaren op uiteenlopende plekken, maar de piek valt meestal pas in mei. De vroegere **Rode wouw** piekte wel binnen deze periode en hiervan werden tussen 6 februari en 1 mei zeker 50 exemplaren gezien, met op 19 maart 5 exemplaren en op 26 maart en 2 april 3 exemplaren over de Hamert. Een van de hoogtepunten van het voorjaar was wel de **Zeearend** die op 22 februari door Berend Voslamber werd ontdekt in de Bemmelse Polder en het gebied daar t/m 26 februari onveilig maakte. Het was de eerste twitchbare vogel sinds lange tijd. De vierdekalerjaar (derde winter) vogel verbleef vaak in het wilgenbos langs de dijk en was nog best moeilijk te zien voor zo'n grote jongen. De vogel droeg ringen en bleek in 2008 als nestjong te zijn geringd in Schleswig-Holstein, Duitsland. **Slangenarenden** werden gemeld op 11 en 12 april op de Hamert en op 24 april vloog er eentje over de trektelpost van De Kampen. De eerste **Bruine kiekendief** werd al 8 maart gezien overvliegend over de Ceresweg, Nieuw-Bergen. Er trokken daarna zo'n 75 exemplaren door, wat relatief weinig is. De laatste **Blauwe kiekendief** joeg op 25 april in De Hamert. Daarvoor werden vooral regelmatig Blauwe Kieken gezien op de Hamert. Niet minder dan een mannetje **Steppenkiekendief**

vloog langs een eenzame waarnemer in de Millingerwaard op 1 mei. **Grauwe Kiekendieven**, allen vrouwtjes, trokken langs De Hamert op 25 april en 1 mei en de Beugense Vilt eveneens op 1 mei. Serieuze **Ruigpootbuizerden** werden gezien op 3 februari overvliegend over de Mookerplas, op 23 februari over de Millingerwaard, op 26 februari een adult over de Bemmelse Polder, op 17 maart een onvolwassen over dezelfde plek en op 23 maart een eerste winter over de KBP. Tussen 2 april en 30 april werden 23 **Visarenden** gezien, waarbij de meesten tussen 23 en 30 april langskwamen. Een vrouwtje **Roodpootvalk** werd op 24 april door drie gelukkige trektellers gezien op De Kampen. Er werden tussen 14 februari en 30 april maar liefst 40 **Smellekens** gezien, met duidelijke pieken rond 10 april en eind april. De eerste **Boomvalk** liet zich bewonderen boven de Hamert op 10 april. **Slechtvalken** zijn duidelijk al enige tijd geen zeldzaamheid meer, ook in deze periode werden er met in totaal 320 waarnemingen weer veel gezien (en ze worden vooral ook consequent doorgegeven). Territoriale vogels waren aanwezig bij de electriciteitscentrale, Nijmegen Heijendaal, KBP en Heijen. Piet Smeets ontdekte op 18 april twee roepende **Porseleinhoenen** langs het fietspad in het natte (daar wél!) stuk aan de oever van KBP7 ten zuiden van Linden. De dagen daarna (tot 24 april) konden de vogels door velen ongestoord beluisterd worden. Het fietspad werd om duidelijke redenen overigens later omgedoopt tot 'Blauwborstallee'.

Kraanvogelgeweld, Hamert, 8 maart 2011.

Foto: Sjaak van den Berg

Op 7 en 8 maart kreeg de regio een ongelooflijke **Kraanvogel**golf over zich heen. Een golf van deze omvang komt slecht eens in de ongeveer vijftien jaar voor. In het hele werkgebied werden vogels gezien, maar noordelijk Limburg spande de kroon. Op 7 maart trokken er al 2973 vogels over de Hamert, maar op 8 maart kwam de teller daar

pas bij maar liefst 8531 tot stilstand. Iets noordelijker bij het Reindersmeer waren er toen 3911 geteld. Vermoedelijk bogen de vogels in Noord-Limburg af naar het noordoosten, zodat noordelijke gebieden een minder volle laag kregen, hoewel ook daar aardige aantallen gezien werden met in totaal zeker 1000 over Nijmegen (met vooral veel waarnemingen vanaf het waarnemersrijke Natuurplaza en het hoge 52-degrees gebouw van NXP). De grootste groep in het noorden, 290 exemplaren, trok over de Oude Waal en 10 minuten later over Haalderen. In de periode ervoor waren eind februari al enkele groepjes langsgetrokken met 74 over de Millingerwaard op 20 februari als grootste. Van een naijleffect was weinig sprake. Toch trokken er in de twee weken na de golf nog groepen door met 120 als grootste op 19 maart. Daarna was het sprokkelen, maar desalnietemin trokken er nog exemplaren over tot 1 mei. 2 **Steltkluten** lieten zich op 19 april slechts een dag bewonderen in het Nieuwe Heerenven en maar liefst 5 exemplaren zaten er 's avonds 24 april in De Kuilen. Helaas waren ook deze de volgende dag al weer vertrokken. **Kluten** kwamen wat verspreider voor dan vorig jaar, hoewel de favoriet van toen ook dit jaar weer bewoond werd: de Lingeplasjes Karbrug. Het maximum hier was 15 exemplaren. Andere gebieden waar meerdere Kluten zich ophielden waren de Loonse Waard (maximaal 8 op 13 april) en Liendense Waard (max 11 op 30 april). Grotere groepen **Bontbekplevieren** werden vrijwel uitsluitend gezien in de Bemmelse Polder (max 13 op 14 maart). Het Nieuwe Heerenven was dit jaar duidelijk minder favoriet, met een maximum van slechts 2 vogels op 29 maart.

Woestijnplevier, Liendense Waard, Batenburg, 28 april 2011.

Foto: Harvey van Diek

Hoewel bruin en tamelijk onopvallend was ongetwijfeld voor velen de kraker van het voorjaar een uitstekend door Wim Gremmen ontdekte adult vrouwtje **Woestijnplevier**,

de 14^e van Nederland (een dag ervoor zat de 13^e bij Hoek van Holland) en de eerste van Gelderland. De vogel liet zich maar liefst 4 dagen (28 april t/m 1 mei) lang prachtig bewonderen in de Liendense Waard bij Batenburg. De kale zandige vlakte met strang en plassen had blijkbaar genoeg aantrekkingskracht op deze vogel. Zó ver in het binnenland was de soort nog nooit gezien. Zeker 250 mensen hebben de vogel bekeken en velen daarvan gingen nog voor een tweede ronde een of twee dagen later. Er werden behoorlijk wat **Goudplevieren** gezien. Op 20 maart trokken er 300 over de trektelpost van de Kampen, een dag later 80 over de Hamert. Er zaten maximaal 102 exemplaren in het gebied van de Linge op 5 maart en 75 langs Lakei, Bleijenbeek, en maximaal 29 in de Erlecomse Polder op 27 februari. Een mogelijke **Krombekstrandloper** liep op 27 maart in een ondergelopen uiterwaard bij Overasselt. **Bonte strandlopers** doken o.a. op langs de Oude Waal (max 6 op 26 februari), Bemmelse Polder (max 5 op 26 maart), Nieuwe Heerenven (3 op 19 maart) Waalstrang Lent (3 op 29 maart) en Liendese Waard (3 op 25 maart). **Bokjes** werden bijna de gehele periode op diverse plekken gezien, waarbij een exemplaar bij De Kuilen het langst volhield: tot 26 april. Bij gebrek aan goede uiterwaardplassen waren dit voorjaar de Lingeplasjes bij Karbrug veruit favoriet bij **IJslandse grutto's**. Er werden er daar maximaal 250 geteld op 11 en 12 maart. Ter vergelijking: bij de Oude Waal waren dat er maar maximaal 24 (op 14 maart). **Regenwulpen** trokken in klein aantal in een zeer korte periode door van 16 t/m 30 april.

Zwartkopmeeuw (midden rechts) tussen Kokmeeuwen, Kb-plassen, 7 april 2011. Foto: Jeroen Haas / waarneming.nl

MEEUWEN TOT KWIKSTAARTEN

Er waren maar 14 waarnemingen van in totaal 22 **Zwartkopmeeuwen**. Geen van de vogels bleef langer dan een dag hangen. **Dwergmeeuwen** bleven behoorlijk schaars

met alleen waarnemingen van het Grote Grindgat (max 5 op 18 april), KBP5 (28, zeer kortstondig op 19 april) en 3 overvliegend op de Hamert (22 april). In totaal 43 **Pontische meeuwen** werden de gehele periode her en der tussen de meeuwen uit gepikt. Een overvliegende **Reuzenstern** over de uiterwaarden van Wellerlooi verblijdde een waarnemer op 30 april. De eerste **Zwarte stern** vloog op 19 april boven - hoe kan het bijna anders ook - de Oude Waal. **Zomertortels** waren extreem schaars. De eerste koerde bij de Vormerse Plas bij Wijchen, daarna druppelden her en der wat vogels binnen. In totaal werden slechts 23 vogels gemeld. De soort kan tegenwoordig helaas bijna in rode letters. Ook in andere landen (het VK bijvoorbeeld) werden opvallend weinig Zomertortels gemeld. De dramatische gesteldheid van ons landschap, waar werkelijk niets meer te halen valt - er wordt geen zaadje meer geknoeid, de rest is weggespoten of -gemaaid -, samen met de ongekende jacht in het Middellandse Zeegebied en de situatie in de Sahel (lees hiervoor het meesterwerk 'Living on the Edge') stemmen weinig vrolijk. Het VWG jaar van de **Koekoek** werd al 's ochtends op 5 april ingeluid in de Hamert, nog geen halve dag nadat deze soort als jaarsoort was gebombardeerd. Een **Velduil** zat op 12 februari doodleuk op een akker langs Klein America, Groesbeek (deze stond al illegaal in de vorige rubriek), op 24 februari zat er eentje in de Oosterhoutse Waard, op 15 april in De Hamert en op 29 april vloog er een over de Bemmelse Polder. Dit jaar waren er geen grote groepen **Gierzwaluwen** boven dito plassen. De eerste vogels werden op verschillende plaatsen op 19 april gezien en daarna werden alleen hooguit kleine groepjes gemeld. Een roepende **Nachtzwaluw** werd al op 25 april gehoord op de Mulderskop. Gelukkig bleken nog aardig wat **Ijsvogels** de winter overleefd te hebben getuige de 164 waarnemingen.

Duinpieper, Millingerwaard, 17 april 2011.

Foto: Peter de Vries

Een **Draaihals** liet zich op 19 april prachtig bekijken in Beugen en twee dagen later al even zo fraai in een tuin in Lent. Op 23 april werd er eentje opgeschrikt tijdens een broedvogelinventarisatie in de Groenlanden en de 24^e zat er weer eentje in een tuin,

ditmaal in Lindenholt. **Middelste bonte spechten** lieten zich zien en horen op de Wylerberg vanaf 10 februari (max 2 vogels), langs het Geldernsch-Nierskanaal (vanaf 6 maart), op de Sint Jansberg (max 2) en op nieuwe plekken in de Zelderse Driessen (vanaf begin maart 1) en, zeer verrassend, in Landgoed de Groote Slink-Bunthorst (op 22 maart, 2 exemplaren en op 26 maart en 2 april 1), wat tevens een nieuwe soort voor het Land van Cuijk betekende. In totaal 15 zingende **Boomleeuweriken** waren op 12 en 20 maart aanwezig op het zweefvliegveld Malden. 170 **Veldleeuweriken** waren op 12 februari aanwezig op een akker bij de Eckeltse Beek. Met 310 bewoonde nesten was de grootste kolonie **Oeverzwaluwen** in de regio bij de Leemputten van Milsbeek een stuk kleiner dan vorig jaar. Drie gelukkige waarnemers zagen op 22 april in de Bemmelse Polder een **Grote Pieper** aan komen vliegen en kort ter plaatse zitten (en weer wegvliegen). Van 17 t/m 19 april zat een zeer lastig te vinden **Duinpieper** in de Millingerwaard, op 23 april vlogen er maar liefst drie over De Kampen en op 25 april eentje over De Hamert. Een adulte **Roodkeelpieper** (mét rode keel) vloog op 30 april vlak langs de trektelpost van de Kampen. **Waterpiepers** bleven nog tot begin april rondhangen in de regio, met de laatste op 3 april bij Linden.

Engelse kwikstaart, Kouwedijk, 23 april 2011.

Foto: Menno Homman

Een **Engelse kwikstaart** zat op 20 april bij KBP5, een dag later werd er een ontdekt langs de Kouwedijk. Dit laatste exemplaar bleef tot zeker het eind van de periode aanwezig, maar bleek bij nader inzien wat onzuivere kenmerken te hebben, zoals grijze vlekjes op de kruin en in de hals en een niet helemaal gele wenkbrauwstreep. **Noordse kwikstaarten** kwamen pas eind april op gang, de eerste exemplaren waren er op 25

april, maar op 1 mei zat er al een groep van 36 in de Hamert. Op 17 april ontdekte Mark Wilkinson in de Bemmelse Polder een kwikstaart die uiterlijke kenmerken had van een **Italiaanse** of **Spaanse kwikstaart** (met witte kin). De vogel bleek later gepaard en heeft in ieder geval jongen gekregen. Uiteindelijk bleek de kin niet zo scherp afgesneden en de roep niet te kloppen. Vermoedelijk betreft het een eerste jaars Noordse Kwikstaart, ook leuk, want broedend is dit een grote zeldzaamheid. Goede **Rouwkwikstaarten** zaten op 17 maart bij de Kuilen, Langenboom, op 11 april op de Bergerheide en op 23 april bij de Oude Waal. Hybrides Rouw x Witte Kwikstaart werden opgemerkt op 26 maart bij de Oude Waal en op 27 maart bij Nieuw-Gassel.

PESTVOGEL TOT GORZEN

Een **Pestvogel** zat op 4 maart kort in een berk op de Gasselse Heide, op 7 maart vloog er eentje over de Hamert. In de Gelderlander werd op 22 februari een **Waterspreeuw** gemeld in de Bruuk, Ashorst. Van de **Tapuit** kwamen tot 1 mei 153 meldingen binnen. **Paapjes** leken met 68 waarnemingen wat minder schaars dan in de voorgaande voorjaren. **Beflijsters** daarentegen werden er beduidend minder gezien: 38 vogels tegen 164 vorig jaar. In het vroege voorjaar wilden flink wat **Kramsvogels** weer terug naar hun broedgebieden zoals 2686 exemplaren over de Hamert op 26 maart, 1992 over de Kampen op 20 maart en 1610 dezelfde dag over de Hamert. Datzelfde gold ook voor **Koperwieken**, waarvan er op 27 maart 952 over de Hamert vlogen en op dezelfde dag 896 over de Kampen. Een dag eerder waren dat er op de laatste plek nog 741. De **Rietzanger** liet dit voorjaar zijn krassende zang op een waslijst aan plekken horen: langs het fietspad bij Linden (van 3 tot zeker 27 april), KBP9 (4 april), in de Groenlanden-noord (6 en 9 april), in het Zwanenbroekje (vanaf 9 april), langs de Lage Raam (op 11 april), bij Bijsterhuizen (dezelfde dag), bij de Oude Waal (op 14 april), in de Vilt (15 en 25 april), In de Ooijse Graaf (17 april), KBP7 (19 en 30 april) en – nog even volhouden - in de Tiengeboden (23 april). De eerste **Kleine karekiet** zat al op 9 april te zingen in het Zwanenbroekje en de Millingerwaard. De eerste **Spotvogel** werd ook al vroeg gemeld: op 22 april in de Bruuk. Ook dit jaar waren **Fluiters** - wellicht als gevolg van het vorige topjaar- niet echt schaars. Er werden er vanaf 11 april al 45 gemeld. Ook **Bonte vliegenvangers** waren dit jaar weer aardig van de partij. **Vuurgoudhaantjes** waren met maar 27 waarnemingen behoorlijk schaars. Een **Baardman** in de Groenlanden van 19 t/m 22 maart speelde vooral verstoppertje. Echte **Witkopstaartmezen** zaten op 5 en 6 februari in de Millingerwaard (1), op 9 februari in de zuidelijke Hamert (maar liefst 21), van 11 t/m 13 februari langs het Geldernsch-Nierskanaal (max 2), op 11 februari in de Tongelaar (1), op 13 februari in Jonkmanshof (1) en op 17 februari bij de Duivelswaai (1). Een **Kortsnavelboomkruiper** liet zich van 22 februari t/m 2 maart bij tijd en wijle mooi zien en horen in de Gagel, Mill. Opvallend genoeg waren er geen waarnemingen van de Wylerberg. Een mannetje **Buidelmees** liet zich op 3 april zeer fraai bekijken in de lisdoddes langs het fietspad langs KBP7 ten zuiden van Linden. Op 9 april vloog er een

over de Hamert en op 23 april riep er een bij de Maasboulevard, Cuijk. **Wielewalen** waren vanaf 20 april, zij het op slechts enkele plekken (met name Hamert en Tongelaar), ook weer van de partij. **Klapeksters** waren nog aanwezig in het Zwanenbroekje (t/m 20 maart), Millingerwaard (4 februari t/m 19 maart), Zweefvliegveld/Heumensord/Mulders Kop (13 februari t/m 2 april), Hamert (diverse plekken en vermoedelijk exemplaren van 5 februari t/m 27 maart) en Bergerheide/Gemeenteheide (6 februari t/m 19 maart, waarschijnlijk ook meerdere exemplaren). Doortrekkers werden gezien in het Quin, Afferden (19 maart), Tongelaar/het Bord, Gassel (6 t/m 10 februari), de Bruuk (14 t/m 19 maart), Sint Jansberg (1 maart) en Ullingse Bergen (28 maart). Op een slaapplaats in Hatertse Hei werden op 4 februari 106 **Eksters** geteld. Een **Noordse kauw** deed wederom een broedpoging in Brakkenstein. Daarnaast werden nog exemplaren opgemerkt in Nijmegen, Beugen, Overasselt, Cuijk, Altrhein en Bemmelse Polder. Vanaf 14 april hingen twee **Raven** rond in de bossen op de heuvelrug en in de Ooijpolder. Op 29 april werden er zelfs drie gezien in het Circul-west en een dag later vloog er een over de Hamert. Maar liefst 6993 **Kepen** vlogen op 26 maart over de Hamert en 3154 op 2 april. Het mannetje **Europese kanarie** dat zich lekker liet vertroetelen in een tuin in Rijkevoort bleef tot 13 maart. Andere exemplaren werden gezien of gehoord in Hees, Nijmegen (7 maart), Ewijk (17 maart), Vierlingsbeek (21 maart, 4 april (2 exemplaren) en 7 april), de Hamert (overvliegend op 27 maart) en Beek (11 april). Op 15 maart trokken 3470 **Sijzen** over de Hamert. Barmsijzen doken op veel plaatsen op. Een groot deel kon niet worden gedetermineerd, maar de vogels die wel op naam konden worden gebracht betroffen vooral **Grote barmsijzen**, waarvan er van 9 februari t/m 10 april in totaal 63 werden gemeld. De **Kleine barmsijjs** moest het zoals gezegd met minder doen. De 24 die op 2 april over de Hamert trokken betroffen de helft ervan, anderen werden gezien in de Hatertse Vennen, Nijmegen, het zweefvliegveld, Heumesoord, Cuijk en de Staartjeswaard. Een roepende mogelijke **Sneeuwgorst** vloog op 22 april over Malden. De **Ortolaan** die op 1 mei laag over de Kampen vloog werd gelukkig wel (goed) gezien.

Buidelmees, Kb-plassen, 3 april 2011.

Foto: Menno Hornman

Activiteitenagenda najaar 2011

September

Zondag 4 sept: Open dag Vogelbescherming Nederland - SOVON in het Afrika Museum in Berg en Dal. Kijk voor meer informatie op www.vogelbescherming.nl

Oktober

Zondag 2 oktober
EuroBirdwatch 2011, meer informatie volgt via onze website.

07 - 10 oktober
Het Helgolandkamp van de Vogelwerkgroep. Inschrijving gesloten (volgeboekt).

November

Zaterdag 26 november
Landelijke Dag SOVON, locatie: Refter Radboud Universiteit Nijmegen

December

Voor de meest actuele agenda, zie www.vogelwerkgroepnijmegen.nl
Meer informatie bij Sjak Gielen, sjakgielen@glazenkamp.net